DOMSTOLENS DOM
23. oktober 1997 *

I sag C-160/94,

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved ledende juridisk konsulent Richard B. Wainwright og Blanca Rodríguez Galindo, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg hos Carlos Gómez de la Cruz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagner-Centret, Kirchberg,

sagsøger,

støttet af

Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland ved Lindsey Nicoll, Treasury Solicitor's Department, som befuldmægtiget, bistået af barrister David Anderson, og med valgt adresse i Luxembourg på Det Forenede Kongeriges Ambassade, 14, boulevard Roosevelt,

intervenient,

mod

Kongeriget Spanien ved direktør Alberto José Navarro González, Direktoratet for EF-spørgsmål, og statens advokat, Gloria Calvo Díaz, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg på Spaniens Ambassade, 4-6, boulevard E. Servais,

sagsøgt,

* Processprog: spansk.

støttet af

Den Franske Republik ved kontorchef Catherine de Salins og fuldmægtig Jean-Marc Belorgey, begge Juridisk Tjeneste, Udenrigsministeriet, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg på Frankrigs Ambassade, 8 B, boulevard Joseph II,

og

Irland ved Chief State Solicitor Michael A. Buckley, som befuldmægtiget, bistået af John D. Cooke, SC, og barrister Jennifer Payne, og med valgt adresse i Luxembourg på Irlands Ambassade, 28, route d'Arlon,

intervenienter,

angående en påstand om, at det fastslås, at Kongeriget Spanien ved at forbeholde sig eneret til import og eksport af elektricitet har tilsidesat de forpligtelser, der påhviler det i henhold til EF-traktatens artikel 30, 34 og 37 og artikel 48 i akten vedrørende vilkårene for Kongeriget Spaniens og Republikken Portugals tiltrædelse og tilpasningerne af traktaterne (EFT 1985 L 302, s. 23),

har

DOMSTOLEN

sammensat af præsidenten, G. C. Rodríguez Iglesias, afdelingsformændene C. Gulmann, H. Ragnemalm og M. Wathelet samt dommerne G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, P. J. G. Kapteyn, J. L. Murray, D. A. O. Edward (refererende dommer) J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann og L. Sevón,

generaladvokat: G. Cosmas
justitssekretærer: assisterende justitssekretær H. von Holstein
ekspeditionssekretær D. Louterman-Hubeau,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der er afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 7. maj 1996 af Kommissionen ved Richard B. Wainwright og Fernando Castillo de la Torre, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget, af Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland ved barrister Nicholas Green, af Kongeriget Spanien ved Gloria Calvo Díaz, af Den Franske Republik ved afdelingschef Marc Perrin de Brichambaut, Juridisk Tjeneste, Udenrigsministeriet, som befuldmægtiget, og Jean-Marc Belorgey, samt af Irland ved Paul Gallagher, SC, og Jennifer Payne,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 26. november 1996,

afsagt følgende

Dom

1 Ved stævning indleveret til Domstolens Justitskontor den 15. juni 1994 har Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber i medfør af EF-traktatens artikel 169 anlagt sag med påstand om, at det fastslås, at Kongeriget Spanien ved at forbeholde sig enerettigheder til import og eksport af elektricitet har tilsidesat de forpligtelser, der påhviler det i henhold til EF-traktatens artikel 30, 34 og 37 og artikel 48 i akten vedrørende vilkårene for Kongeriget Spaniens og Republikken Portugals tiltrædelse og tilpasningerne af traktaterne (EFT 1985 L 302, s. 23, herefter »tiltrædelsesakten«).

2 Artikel 1, stk. 1, i den spanske lov nr. 49/1984 af 26. december 1984 om samordnet drift af det nationale elektricitetssystem (BOE nr. 312 af 29.12.1984, herefter »1984-loven«) bestemmer følgende:

»Den samordnede drift af det nationale elektricitetssystem gennem højspændingsledninger er en offentlig statslig tjeneste, der har til formål at drive systemet i bedst mulig overensstemmelse med de opgaver og aktiviteter, der omhandles i lovens artikel 2. Denne offentlige tjeneste varetages af et statsligt selskab i overensstemmelse med bestemmelserne i nærværende lov og gennemførelsesbestemmelserne til denne.«

3 Artikel 2, stk. 1, i 1984-loven angiver de opgaver og aktiviteter, der henhører under denne offentlige tjeneste, herunder navnlig:

»...

e) varetage driften og vedligeholdelsen ... af alle internationale forbindelser ...

...

i) gennemføre internationale samhandelstransaktioner, der anses for hensigtsmæssige for at sikre forsyningen med elektrisk energi, for at nedbringe de nationale produktionsomkostninger eller, hvor dette er begrundet i nationale hensyn, tildele den enkelte virksomhed den andel, der tilkommer den i forbindelse med denne internationale samhandel, samt kontrollere gennemførelsen af denne samhandel

...«

4 Ved kongeligt dekret nr. 91/1985 af 23. januar 1985 (BOE nr. 24 af 28.1.1985, herefter »det kongelige dekret af 1985«), der er udstedt i henhold til 1984-loven, blev disse opgaver og aktiviteter overført til et statsligt selskab ved navn Red Eléctrica de España SA (herefter »Redesa«).

5 Da Kommissionen fandt, at de ovennævnte bestemmelser i spansk lovgivning tilsammen indebærer, at spansk lovgivning tildeler staten enerettigheder til at importere og eksportere elektricitet, at staten udøver denne ret gennem Redesa, og at sådanne rettigheder er i strid med traktatens artikel 30, 34 og 37 såvel som med tiltrædelsesaktens artikel 48, har den iværksat den i traktatens artikel 169 omhandlede procedure mod Kongeriget Spanien.

6 Artikel 48 i tiltrædelsesakten bestemmer:

»1. Med forbehold af stk. 2 og 3 i denne artikel tilpasser Kongeriget Spanien fra den 1. januar 1986 gradvis de statslige handelsmonopoler, som er omfattet af EØF-traktatens artikel 37, stk. 1, i givet fald under hensyntagen til EØF-traktatens artikel 90, stk. 2, således at det senest den 31. december 1991 sikres, at enhver forskelsbehandling af medlemsstaternes statsborgere med hensyn til forsynings- og afsætningsvilkår er udelukket.

...

2. Fra den 1. januar 1986 ophæver Kongeriget Spanien al eneret til udførsel.

...«

7 Artikel 48, stk. 3, i tiltrædelsesakten finder ikke anvendelse på elektricitet.

8 Ved to kendelser af 14. december 1994 har Domstolens præsident givet Den Franske Republik og Irland tilladelse til at intervenere til støtte for Kongeriget Spaniens påstande; ved kendelse af samme dato har præsidenten givet Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland tilladelse til at intervenere til støtte for Kommissionens påstande.

9 Kommissionen har til støtte for søgsmålet gjort gældende, at 1984-loven sammen med det kongelige dekret af 1985 indfører et system, hvorefter kun staten — gennem Redesa, som den ejer — er berettiget til at importere og eksportere elektricitet. Kommissionen gør gældende, at disse enerettigheder er i strid med henholdsvis traktatens artikel 30 og artikel 34 samt med artikel 37, således som denne er gjort anvendelig i forhold til Kongeriget Spanien ved tiltrædelsesaktens artikel 48, og at de hverken kan begrundes efter traktatens artikel 36 eller efter artikel 90, stk. 2.

10 Den spanske regering har indledningsvis bestridt, at Redesa i medfør af 1984-loven og det kongelige dekret af 1985 er tillagt enerettigheder med hensyn til import og eksport af elektricitet.

11 Den har herved for det første anført, at elektricitetsforsyningen blev erklæret for en offentlig tjeneste ved et kongeligt dekret af 1924, selv om de forskellige forsyningsaktiviteter, der består i produktion, transport og distribution, ikke dermed henhører under statens enekompetence.

12 Den har endvidere forklaret, at 1984-loven netop blev vedtaget for at afhjælpe de problemer, som det store antal virksomheder inden for produktion og distribution af elektricitet havde givet anledning til, navnlig med hensyn til forsyningssikkerheden og med hensyn til forekomsten af en stor og bekostelig overproduktion. Det

fremgår imidlertid af den nævnte lovs begrundelse, af dens titel og af dens bestemmelser, især af artikel 1, stk. 1, at der ikke ved loven skulle indføres en fælles drift for samtlige forsyningsaktiviteter, men at driften af de forskellige elektricitetsvirksomheder skulle underkastes en vedvarende samordning på grundlag af hensyn til økonomisk effektivitet og under overholdelse af virksomhedernes ejendomsrettigheder og frihed til at udnytte deres anlæg. Redesa varetager således alene den samordnede drift af det nationale elektriske system gennem transportnettet.

13 Den spanske regering har endelig anført, at artikel 2, stk. 1, litra i), i 1984-loven ikke i sig selv hjemler nogen eneret med hensyn til internationale samhandelstransaktioner, men blot tildeler Redesa en almindelig mulighed for at foretage sådanne transaktioner i tilfælde, hvor betingelserne vedrørende almene interesser, der udtrykkeligt nævnes i bestemmelsen, er opfyldt og alene i disse tilfælde.

14 Kommissionen har heroverfor anført, at det klart fremgår af artikel 2, stk. 1, litra e) og i), i 1984-loven, at Redesa har enerettigheder med hensyn til import og eksport af elektricitet, selv om sådanne rettigheder ikke udtrykkeligt nævnes i bestemmelsen. Den har i øvrigt understreget, at Kongeriget Spanien ikke har nævnt et eneste eksempel på, at internationale samhandelstransaktioner, som omhandles i litra i), er blevet gennemført af andre virksomheder end Redesa.

15 Kommissionens indsigelse kan imidlertid ikke tages til følge.

16 Det må således fastslås, at Kommissionen med søgsmålet kritiserer Kongeriget Spanien for ved bestemmelserne i 1984-loven, sammenholdt med det kongelige dekret af 1985, at have indført et lovbestemt monopol på import og eksport af elektricitet for den spanske stat, som denne udøver gennem Redesa.

17 Kommissionen, som under en traktatbrudsprocedure i medfør af traktatens artikel 169 har bevisbyrden for, at det påståede traktatbrud foreligger, har imidlertid ikke bevist, at der i Spanien findes lovbestemmelser, som tillægger Redesa en sådan eneret.

18 Det fremgår således for det første af ordlyden af de bestemmelser, som er nævnt af Kommissionen, at Redesa kun varetager den samordnede drift af det nationale elektriske system gennem højspændingsledningerne. Under hensyn til baggrunden og begrundelsen for 1984-loven, således som den spanske regering har beskrevet dem uden at blive modsagt af Kommissionen, indebærer det nævnte begreb vedrørende samordnet drift, at de aktiviteter, hvorved de forskellige produktions- og forsyningsvirksomheder inden for elektricitetssektoren deltager i landets forsyning med elektricitet, samordnes, og ikke, at de samles hos en enkelt erhvervsdrivende.

19 Der kan i denne forbindelse ikke fremføres noget modargument på grundlag af den omstændighed, at det i medfør af artikel 2, stk. 1, litra e), i 1984-loven påhviler Redesa at varetage driften af ethvert led i den internationale tilslutning, eftersom driften heraf ikke udelukker, at andre virksomheder end Redesa kan få adgang til transportnettet — herunder leddene i den internationale tilslutning — som forvaltes af Redesa, med henblik på at importere og eksportere elektricitet.

20 Det bemærkes for det andet, at for så vidt som artikel 2, stk. 1, litra i), i 1984-loven bestemmer, at Redesa på visse betingelser tildeler den enkelte virksomhed den andel af den internationale samhandel, der tilkommer den, forudsætter denne bestemmelse nødvendigvis, at disse virksomheder kan deltage i denne samhandel, og den udelukker ikke, at de frit kan deltage heri, når de nævnte betingelser ikke er opfyldt.

21 Endelig bemærkes, at eftersom Kommissionen med søgsmålet alene har anfægtet det bestående lovbestemte monopol på import og eksport af elektricitet, således som det følger af den anfægtede lovgivning, kan Kommissionens argument om, at Kongeriget Spanien ikke har nævnt noget tilfælde, hvor en anden virksomhed end Redesa faktisk har foretaget import og eksport af elektricitet, ikke tillægges det tilsigtede resultat.

22 Under disse omstændigheder må Kongeriget Spanien frifindes for Kommissionens søgsmål, uden at det er nødvendigt at undersøge parternes øvrige anbringender og argumenter.

Sagens omkostninger

23 I henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Kommissionen har tabt sagen og bør derfor betale sagens omkostninger. I medfør af procesreglementets artikel 69, stk. 4, bærer de medlemsstater og institutioner, der er indtrådt i en sag, deres egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN

1) Kongeriget Spanien frifindes.

2) Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber betaler sagens omkostninger.

3) Intervenienterne Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland, Den Franske Republik samt Irland bærer deres egne omkostninger.

Rodríguez Iglesias Gulmann Ragnemalm Wathelet

Mancini Moitinho de Almeida Kapteyn Murray

Edward Puissochet Hirsch Jann Sevón

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 23. oktober 1997.

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias

Justitssekretær Præsident